

02/30

Hospodaření Fondu národního majetku České republiky s pohledávkami

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu (dále jen „NKÚ“) na rok 2002 pod číslem 02/30. Kontrolní akci řídil a kontrolní závěr vypracoval člen NKÚ MVDr. Rudolf Němeček.

Cílem kontroly bylo prověřit postup Fondu národního majetku České republiky při správě a vymáhání pohledávek.

Kontrolovaným obdobím byly roky 1997 až 2001 a předchozí období v závislosti na vzniku pohledávky po lhůtě splatnosti. Vymáhané pohledávky byly sledovány až do doby ukončení kontroly.

Kontrolu provedla skupina kontrolujících NKÚ z územních oddělení Tábor a Mladá Boleslav v době od září do prosince 2002.

Kontrolovanou osobou byl Fond národního majetku České republiky (dále jen „FNM“).

Námítky proti kontrolnímu protokolu, které FNM podal, byly vypořádány vedoucí skupiny kontrolujících rozhodnutím o námítkách. Odvolání proti rozhodnutí o námítkách bylo vypořádáno usnesením senátu NKÚ ze dne 5. 2. 2003.

S e n á t NKÚ (ve složení: MVDr. Rudolf Němeček – předseda senátu, JUDr. František Bárta, Ing. Jana Krejčová, Ing. Ladislav Zeman – členové) na svém zasedání dne 26. 2. 2003

s c h v á l i l usnesením č. 02/30/9

k o n t r o l n í z á v ě r v tomto znění:

I. Úvod

FNM byl zřízen zákonem č. 171/1991 Sb., o působnosti orgánů České republiky ve věcech převodů majetku státu na jiné osoby a o Fondu národního majetku České republiky, (dále jen „zákon“) ke dni 24. května 1991 a je právnickou osobou zapsanou v obchodním rejstříku.

Majetek FNM tvoří majetek převedený na něj rozhodnutími o privatizaci a zisk z jeho účasti na podnikání obchodních společností. Tento majetek netvoří součást státního rozpočtu a lze jej použít pouze k účelům stanoveným v § 18 zákona, a to zejména:

- v souladu s rozhodnutím o privatizaci,
- v souladu s rozhodnutím vlády,
- v rozsahu určeném rozpočtem k úhradě nákladů spojených s projednáváním a realizací privatizačních projektů,
- k nákupu majetku a majetkových účastí, ke kterým má FNM předkupní právo,
- k úhradě nákladů restitučních a privatizačních soudních sporů, které je povinno hradit ministerstvo (tj. Ministerstvo pro správu národního majetku a privatizaci, resp. podle pozdější zákonné úpravy Ministerstvo financí) nebo FNM, případně i k úhradě souvisejících škod způsobených ministerstvem či FNM,
- k úhradě poplatků spojených s prodejem akcií na organizovaném trhu cenných papírů nebo prostřednictvím zprostředkovatele,

a dle ustanovení § 19 zákona, kde je uvedeno: „Fond hradí náklady spojené se svou činností, včetně nákladů spojených s projednáváním a realizací privatizačních projektů, ze svého majetku, a to v rámci svého rozpočtu schváleného Poslaneckou sněmovnou Parlamentu.“

Působnost FNM je vymezena mj. ustanoveními § 20 odst. 1 zákona, kde je uvedeno: „V rámci rozhodnutí o privatizaci uzavírá Fond svým jménem smlouvy a činí jiné právní úkony při nakládání svým majetkem, a to zejména:

- a) zakládá akciové a jiné obchodní společnosti nebo se účastní na jejich zakládání a vkládá do nich vklady, k nimž se zavázal,
- b) nabývá akcie na základě své účasti na podnikání akciových společností a vykonává práva akcionáře včetně účasti na valných hromadách,
- c) vykonává práva společníka ve své účasti na jiných než akciových společnostech,
- d) podílí se na hospodářském výsledku obchodní společnosti, jejíhož podnikání se účastní a nese jeho důsledky ve formě zisku a ztrát,
- e) prodává akcie nebo podíly na jiných než akciových společnostech,
- f) podílí se na likvidačním zůstatku společnosti v rozsahu své účasti na jejím podnikání, jestliže dojde k jejímu zrušení,
- g) uzavírá smlouvy o prodeji podniků, jejich organizačních složek a částí jejich majetku, jež tvoří jeho majetek; přitom může využít též veřejné soutěže,
- h) pronajímá tyto hodnoty na dobu určitou do doby jejich použití pro privatizaci.“,

a ustanovením § 21 zákona, kde je uvedeno:

„Při uskutečňování činností uvedených v § 20 vznikají Fondu práva a závazky. Fond je oprávněn domáhat se svých práv u soudu nebo jiných příslušných orgánů a může být žalován za nesplnění svých závazků nebo jiných povinností, za jejichž porušení odpovídá celým svým majetkem.“

Poznámka: Právní předpisy uváděné v tomto kontrolním závěru jsou aplikovány ve znění platném pro kontrolované období.

II. Skutečnosti zjištěné při kontrole

1. Přehled o privatizaci

Od počátku privatizace do konce roku 2001 bylo FNM předáno celkem 6 620 privatizačních projektů, které navrhovaly privatizaci 16 394 jednotek. Účetní hodnota majetku předaného k privatizaci činila 978 969 948 tis. Kč. FNM ukončil realizaci 6 439 projektů s 16 133 privatizovanými jednotkami, účetní hodnota privatizovaného majetku činila 977 880 769 tis. Kč. Příjmy z privatizace činily 30 % účetní hodnoty privatizovaného majetku.

Přehled příjmů a výdajů FNM od roku 1991 do 31. 12. 2001 uvádí tabulka č. 1.

Tabulka č. 1

(v tis. Kč)

Příjmy z prodeje majetku	77 858 958	Výdaje realizované dle § 18 zákona	259 571 742
Příjmy z prodeje akcií	185 653 541	Výdaje dle § 19 zákona	3 060 545
Ostatní příjmy z majetku	34 461 524	Výdaje dle zákonů o státním rozpočtu	38 539 000
Příjmy z úvěru	36 410 267	Úroky z dluhopisů	7 537 915
Příjmy celkem	334 384 290	Výdaje celkem	308 709 202

Zdroj: Výroční zpráva FNM.

2. Smlouvy uzavírané v kontrolovaném období

2.1 Realizované privatizační projekty v letech 1997 – 2001 (přehled viz tabulka č. 2)

Tabulka č. 2

	1997	1998	1999	2000	2001
Počet předaných projektů	365	162	35	40	36
Hodnota majetku (v tis. Kč)	24 869 751	8 040 243	367 600	578 713	41 672 477
Ukončené projekty	825	400	60	51	42
Realizace (v tis. Kč)	16 515 958	15 480 941	740 115	758 604	42 205 948

Realizované samostatně privatizované jednotky (přehled viz tabulka č. 3)

Tabulka č. 3

	Počet privatizovaných jednotek/tis. Kč				
	1997	1998	1999	2000	2001
Veřejné dražby	155/ 623 924	7/ 228 725	14/ 31 405	4/ 7 842	9/ 201 164
Veřejné soutěže	296/ 3 886 511	100/ 2 560 634	26/ 453 518	9/ 145 577	19/ 234 849
Přímý prodej	722/ 2 455 396	436/ 3 023 972	36/ 21 964	34/ 439 501	44/ 555 260
Bezúplatný převod a restituce	453/ 6 641 680	286/ 6 789 526	80/ 136 587	17/ 9 511	16/ 389 800
Převod s. p. na a.s.	52/ 2 867 547	32/ 772 992	19/ 96 641	14/ 135 441	6/ 40 824 859
Převod podílů státu z a. s. na a. s.	1/ 40 900	2/ 2 105 092	0/ 0	1/ 20 732	1/ 16

Kontroly byly podrobeny vybrané smlouvy uzavřené dle rozhodnutí o privatizaci státního majetku, jejich soulad s účetní evidencí pohledávek, podmínky splacení, sankce za neplnění smluvních podmínek, oceňování a inventarizace pohledávek.

Kontroly bylo dále podrobena vymáhání pohledávek, přihlášky pohledávek do konkursního řízení, postoupení pohledávek, prodej a odpis pohledávek.

FNM uzavíral smlouvy podle zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, nebo dle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, jejichž režimu podléhají i pohledávky ze smluv vzniklé.

2.2 Smlouvy podrobené kontrole

Z vybraného souboru 14 smluv uzavřených v kontrolovaném období byl s pohledávkou po lhůtě splatnosti zjištěn jeden dlužník (smlouva č. 378/96 – je uvedena v tabulce č. 5).

Smlouvy uzavřené od roku 1996 obsahují ustanovení o sankcích při odstoupení od smlouvy; je sjednán úrok pro případ prodlení se zaplacením kupní ceny. Kromě toho je sjednána i smluvní pokuta pro případ uzavření nájemní smlouvy v rozporu se smluvními podmínkami.

Nedílnou součástí smluv jsou i „Dohody o zajištění závazků“, kde je mj. uvedeno: „Kupující je oprávněn nemovitý majetek, který je předmětem této kupní smlouvy,

držet, užívat, požívat jeho plody a užitky. Není však oprávněn s ním nakládat. Toto právo se převádí na prodávajícího. Kupující není tedy až do dne, kdy bude plně uhrazena kupní cena včetně příslušenství za veškerý prodáváný nemovitý a movitý majetek, oprávněn být i jednu nemovitost převést na jiného, směniti ji, zatížit ji zástavním právem, dát tento majetek do nájmu či ho půjčit ...

Kupující je oprávněn majetek nebo jeho část jménem prodávajícího přede dnem plného zaplacení kupní ceny s příslušenstvím zatížit zástavním právem pouze k zajištění pohledávky banky nejvýše v rozsahu kupní ceny a pouze tehdy, bude-li banka dle této úvěrové smlouvy poukazovat částku k úhradě kupní ceny přímo na účet prodávajícího...“

Dohody o zajištění závazků uplatňované ve smlouvách uzavíraných od roku 1996 přispěly k vymahatelnosti pohledávek za privatizovaný majetek.

3. Pohledávky po lhůtě splatnosti a jejich vymáhání

3.1 Stav pohledávek v kontrolovaném období

Tabulka č. 4

(v tis. Kč)

Pohledávky	1997	1998	1999	2000	2001
Celkem	12 329 825	12 462 660	17 438 172	14 443 148	13 522 100
Z toho:					
– provozní	332 457	159 719	176 307	147 499	147 499
– za obyvatelstvem	283	277	313	280	282
– z privatizace	11 997 085	12 302 664	17 261 552	14 295 369	13 374 319
V tom po splatnosti	6 516 899	6 812 682	7 492 375	8 208 321	7 772 382
Z toho^{*)}:					
a)	5 050 013	5 151 548	5 269 885	5 563 497	4 800 587
b)	226 766	235 140	235 140	235 140	228 120
c)	7 881	7 882	7 881	7 882	2
d)	440 012	575 146	573 253	522 564	449 185
e)	5 293	16 087	39 257	110 033	160 141
f)	116 918	338 807	877 264	1 327 722	1 743 494
g)	501 067	488 072	473 130	441 483	390 853
h)	168 949	0	16 565	0	0

^{*)} Poznámka: a) pohledávky za neuhrazené kupní ceny,
 b) směnečné pohledávky,
 c) neuhrazený vydražený majetek,
 d) nezaplacené úroky ze splátkového prodeje,
 e) nezaplacené smluvní pokuty,
 f) ostatní pohledávky,
 g) pohledávky od Průmyslového zápočtového ústavu (PZÚ),
 h) jiné pohledávky.

FNM účtuje o předpisu kupní ceny, úroků ze splátkového prodeje a smluvních pokut; neúčtuje o předpisu úroků z prodlení se zaplacením kupní ceny a o předpisu smluvních sankcí. Tyto uplatňuje až při žalobách a v konkursu.

3.2 Pohledávky po lhůtě splatnosti podrobené kontrole

Tabulka č. 5

Označení smlouvy/ Uzavřena	Termín úhrady dle smlouvy	Termín úhrady dle dodatků	Kupní cena (v tis. Kč)	Pohledávka k 31. 12. 2001 (v tis. Kč)	Zahájení vymáhání	Ukončení vymáhání
(bez č.)/91 9/1991	Splátky do 12/1993	-	70 000	55 791	aloba 11/1993	Ukončeno pro nedobytnost
35/92-I 6/1992	Jednorázově do 11/1992	Jednorázově do 3/1993	73 589	73 589	aloba 12/1993 Konkurs 7/1995	Neukončeno
135/92 7/1992	9/1992		43 199	18 488	aloba 10/1997	Neukončeno
138/92 7/1992	50 % do 4/1993, 6 splátek po 6 měsících	3 splátky do 7/1995	186 378	185 612	Konkurs 9/1994	7/2002
417/92-I 11/1992	Jednorázově do 2/1993	-	305 000	305 000	aloba 3/1994 Konkurs 11/1996	Neukončeno
426/92 12/1992	Jednorázově do 3/1993	-	203 892	230 109	3 aloby od roku 1993	1/2002 Dohoda o narovnání, splátky do 8/2007
451/92 12/1992	4 splátky do 2/1996	5/1996	119 644	58 830	Zpětvzeti majetku 11/1996 aloba 12/2000	2/2001 Zrušen platební rozkaz
488/92 12/1992	Jednorázově do 1/1993	-	38 550	28 550	aloba 6/1993 11/2001 Konkurs	Neukončeno
071/93 2/1993	Do 30 dnů po doručení rozhodnutí o vkladu	-	209 000	209 000	aloba 2/1997 Konkurs 1/2002	Neukončeno
097/93 3/1993	Jednorázově do 6/1993	-	252 236	252 236	aloba 3/1994 Konkurs 10/1995	Neukončeno
105/93 3/1993	Jednorázově do 6/1993	4 splátky do 10/1998	7 991	4 794	Konkurs 10/1998	Neukončeno
191/93 3/1993	Jednorázově do 6/1993	4 splátky do 10/1998	18 567	10 260	Konkurs 10/1998	Neukončeno
115/93-II 8/1993	Jednorázově do 9/1993	1/1995	142 000	48 065	Konkurs 7/1997	5/2001
259/93 6/1993	Jednorázově 7/1993	9/1993	155 000	155 000	Návrh na konkurs 7/1994 aloba 5/1998 Konkurs 12/1998	6/2000 Návrh na prodej společnosti
323/93 8/1993	Jednorázově 10/1993	11 splátek do 10/1999	48 408	0	aloba 6/2000	12/2000 Postoupení pohledávky za úplatu
347/93 9/1993	Jednorázově 11/1993	4 splátky do 10/1998	552 699	76 209	aloba 4/1997	Neukončeno
374/93 9/1993	4 splátky do 10/1996	-	171 866	95 166	Konkurs 3/2001	Neukončeno
417/93 9/1993	4 splátky do 10/1997	-	75 558	25 182	aloba 4/1998 Konkurs 11/2001	Neukončeno
531/93 12/1993	Jednorázově do 2/1994	4 splátky do 10/1998	283 399	170 040	Konkurs 4/1997	Neukončeno
1/94 1/1994	Ručení	-	2 477 845	2 319 738		7/2002 Postoupení pohledávky
352/94 7/1994	Jednorázově do 9/1994	3 splátky do 7/1998	67 926	25 028	Konkurs 7/2000	Neukončeno
527/94 10/1994	Jednorázově do 12/1994	Jednorázově do 5/1995	51 793	99 011	Konkurs 9/1998	Neukončeno
142/96 4/1996	Jednorázově do 7/1996	4 splátky do 10/2000	656 000	295 160	aloba 6/2002 Konkurs 8/2002	9/2002 Zpětvzeti, připojení ke konkursu
378/96 12/1996	Jednorázově do 02/1997	Jednorázově do 3/1997	240 100	219 500	6/1997 Směnečný platební rozkaz Konkurs 5/1999	Neukončeno
243/97 9/1997	Jednorázově do 11/1997	Jednorázově do 3/1998	212 430	0	Konkurs 11/2000	5/2001 Postoupení pohledávky
Celkem			6 663 070	4 960 358		

Smlouvy uzavírané v období do roku 1996 obsahují rovněž ustanovení o sankcích při neplnění smluvních podmínek; je sjednán úrok pro případ prodlení se zaplacením kupní ceny i právo prodávajícího odstoupit od smlouvy při neplnění podmínek.

Účinnost těchto instrumentů byla však oslabena smluvním ustanovením převzatým ze zákona č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby: „*Vlastnictví k nemovitému i movitému majetku přechází dnem sjednané účinnosti kupní smlouvy na kupujícího...*“

Účinnost kupní smlouvy byla sjednána ke dni podpisu kupní smlouvy. Úhrada kupní ceny však byla smluvně dojednána v termínu 30 až 90 dnů od nabytí účinnosti smlouvy. FNM nedostatečně využíval při uzavírání smluv další zákonné možnosti k zajištění vymahatelnosti pohledávek.

Nabyvatel, byť nezaplatil ani jednu korunu, stal se vlastníkem privatizovaného majetku. V některých případech dlužník následně žádal FNM o uzavření dodatků ke smlouvě umožňujících úhradu kupní ceny ve splátkách, případně další odkládání termínů splátek; sjednané dohody neplnil, majetek užíval, případně majetek převáděl na jiné osoby.

Pohledávky z 25 kontrolovaných smluv představují 64 % z celkových pohledávek po lhůtě splatnosti, které k 31. 12. 2001 FNM vykazuje. V těchto kontrolovaných případech uhradili dlužníci k témuž datu v souhrnu pouze 26 % hodnoty kupních cen, tj. 1 702 712 tis. Kč, ačkoliv měly být uhrazeny ve výši 6 663 070 tis. Kč.

3.3 Některé příčiny vzniku pohledávek a problémy s jejich vymáháním

3.3.1 Nedostatečné zajištění pohledávek

- FNM uzavřel u smluv č. 071/93, 105/93, 191/93, 531/93 následně zástavní smlouvy, ale nekontroloval, zda bylo zástavní právo do katastru nemovitostí vloženo.
- FNM přihlásil do konkursu pohledávku ze smlouvy č. 259/93, z přílohy mimořádné účetní závěrky provedené 6. 12. 1998 při vstupu společnosti do konkursu však vyplývá, že FNM nezřídil zástavní právo na majetek dlužníka, a nemá tudíž právo na přednostní úhradu pohledávky.
- Ve smlouvě č. 071/93 bylo sjednáno zaplacení kupní ceny ve výši 209 000 000 Kč „*nejpozději do 30 dnů ode dne, kdy bude kupujícímu doručeno rozhodnutí katastrálního úřadu o vkladu vlastnického práva k nemovitostem do katastru nemovitostí*“. Návrh na vklad vlastnického práva podal FNM dne 1. 3. 1993, kdy nastala účinnost kupní smlouvy a nabyvatel majetek začal užívat. Katastrální úřad až dne 12. 1. 1995 rozhodl o zamítnutí návrhu na vklad z důvodu neurčitosti předmětu kupní smlouvy a vklad vlastnického práva neprovedl. Z tohoto důvodu nedošlo podle nabyvatele ke splatnosti kupní ceny. Soudní žalobu na zaplacení kupní ceny podal FNM až dne 24. 2. 1997. Součástí žaloby byl i návrh na předběžné opatření na nakládání s aktivy dlužníka. Tento návrh byl soudem zamítnut. FNM podal proti tomuto rozhodnutí odvolání. Proběhla tři soudní řízení a soudní spor není dosud ukončen.

3.3.2 Odstoupení od smlouvy

Jako málo účinné se projevilo smluvní ustanovení, které opravňovalo věřitele k možnosti jednostranného odstoupení od smlouvy v případě nezaplacení kupní ceny. V případě pohledávky ze smlouvy č. 451/92 využil FNM možnosti odstoupit od smlouvy, protože dlužník neplatil dohodnuté splátky. Dlužník vrátil majetek o 58 830 306 Kč nižší, na výzvu FNM k úhradě rozdílu nereagoval. Platební rozkaz krajský soud následně zrušil, neboť se jej nepodařilo doručit žalovanému.

3.3.3 Žaloby

U 25 kontrolovaných pohledávek po lhůtě splatnosti podal FNM 16 žalob.

Například:

- dlužná část kupní ceny ze smlouvy z roku 1991 (bez č.) byla vymáhána nejprve v České republice. Soud řízení zastavil, protože v České republice byl žalovaný dlužník pouze organizační složkou, nikoli právnickou osobou, a tudíž bez právní subjektivity. V září 2001 FNM rozhodl, že nebude ve vymáhání pohledávky v zahraničí pokračovat;
- žaloba na zaplacení kupní ceny a smluvní sankce v celkové výši 82 603 136 Kč a na předběžné opatření zákazu nakládání s věcí a právy ze smlouvy č. 035/92-I byla podána v prosinci 1993. Proti rozsudku soudu se dlužník odvolal, v prosinci 1994 vrchní soud rozsudek zrušil a vrátil soudu 1. stupně. V květnu 1995 nabyl právní moci rozsudek ukládající dlužníkovi povinnost zaplatit kupní cenu i s úrokem z prodlení. V červenci 1995 byl na společnost prohlášen konkurs; pohledávka FNM má být uspokojena v rámci konkursního řízení po ukončení insidenčních sporů;
- žaloba na zaplacení kupní ceny ve výši 18 487 675 Kč ze smlouvy č. 135/92 byla podána v prosinci 1993. Až v červnu 1998 vydal krajský obchodní soud platební rozkaz, proti kterému podal žalovaný odpor a protižalobu. V červenci 2001 se konalo soudní řízení, ve kterém bylo rozhodnuto ve prospěch FNM. Do ukončení kontroly dlužník nezaplatil;
- FNM podal od roku 1993 tři žaloby k vymožení pohledávky ze smlouvy č. 426/92 ve výši 172 892 050 Kč, dlužník nesplácel. V lednu 2002 uzavřel FNM se zástavcem dlužníka smlouvu o splácení dlužné částky 230 109 309 Kč do 31. 8. 2007. Od převzetí privatizovaného majetku, jež měl být do tří měsíců zaplacen, trvalo deset let, než začal zástavce pohledávku splácet. Do úplného splacení majetku uplyne 15 let od uzavření smlouvy;
- v roce 1994 podal FNM na dlužníka ze smlouvy č. 097/93 trestní oznámení pro podezření ze spáchání trestného činu zvýhodňování věřitele. FNM zjistil, že dlužník neoprávněně nakládal s majetkem, aniž by zaplatil kupní cenu. Vyšetřovatel svým usnesením věc odložil s tím, že nešlo o jednání naplňující skutkovou podstatu trestného činu.

3.3.4 Konkursy

U 25 kontrolovaných pohledávek po lhůtě splatnosti podal FNM 17 přihlášek do konkursních řízení.

Například pohledávky ze smluv č. 35/92-I, 138/92, 417/92-I, 071/93, 097/93, 105/93, 115/93-II, 259/93, 374/93, 417/93, 531/93, 352/94, 527/94 činí v účetnictví FNM celkem částku 1 657 783 000 Kč. V přihláškách do konkursních řízení byly uplatněny i úroky z prodlení ze zaplacení kupní ceny a smluvní sankce v celkové výši 3 200 662 000 Kč.

Úbytky majetku u jednotlivých dlužníků snižovaly objem majetku patřícího do konkursní podstaty i do následného vypořádání pohledávek jednotlivých věřitelů přihlášených v konkursním řízení.

Například:

- v případě pohledávky ze smlouvy č. 138/92 uzavřené v červenci 1992 byl na majetek dlužníka v září 1994 prohlášen konkurs. Krajský soud rozhodl v červenci 2002 Rozvrhovým usnesením ve věci konkursu na majetek úpadce o úhradě pohledávek jednotlivým věřitelům. Z uplatněných 361 478 130 Kč byla FNM přiznána částka 2 831 291 Kč, tj. 0,8 %;

- v případě pohledávky ze smlouvy č. 115/93-II uzavřené v srpnu 1993 byl na majetek dlužníka prohlášen konkurs v červenci 1997. Městský soud rozhodl v květnu 2001 Rozvrhovým usnesením v právní věci úpadce o úhradě pohledávek za konkursní podstatou. Z uplatněných 82 070 250 Kč byla FNM přiznána částka 10 244 065 Kč, tj. 12 %;
- od července 1995 není ukončeno konkursní řízení, v němž je přihlášena pohledávka ze smlouvy č. 35/92-I, od října 1995 probíhá konkurs společnosti dlužící kupní cenu ze smlouvy č. 097/93, od listopadu 1996 probíhá konkurs společnosti – dlužníka ze smlouvy č. 417/92-I.

3.3.5 Postoupení pohledávek

Veřejné soutěže na postoupení pohledávek jsou málo úspěšné. Ze 34 soutěží, které FNM ve 49 kolech realizoval, pouze v sedmi případech byly uzavřeny kupní smlouvy a zaplacená kupní cena v celkové výši 60 037 tis. Kč.

4. Ztráty z odpisu pohledávek

Odpis pohledávek nemá FNM upraven žádným vnitřním předpisem. Pohledávky jsou odepisovány na základě soudního rozhodnutí nebo na základě rozhodnutí Výkonného výboru FNM. V roce 1997 nebyl odpis pohledávek proveden.

Přehled ztrát z jednotlivých druhů odpisu pohledávek je uveden v tabulce č. 6.

Tabulka č. 6

(v tis. Kč)

Ztráta –	1998	1999	2000	2001	2002	Celkem
z prodeje ostatních pohledávek				394 500		394 500
z prodeje pohledávek PZÚ ^{*)}	350			49 305		49 655
z prodeje pohledávek kupní ceny		113 073	31 793	120 976		265 842
z odpisu tuzemských pohledávek	1 642	117	38 316	286 613	20 558	347 246
z odpisu zahraničních pohledávek		38 892				38 892
z odpisu pohledávek FFNM ^{**)}		24 395				24 395
z odpisu ostatních pohledávek FNM		10 021	15 374	63 811	9 718	98 924
Celkem	1 992	186 498	85 483	915 205	30 276	1 219 454

Poznámka: ^{*)} PZÚ – Průmyslový zápočtový ústav.

^{**)} FFNM – Federální fond národního majetku.

V kontrolovaném období prodal, postoupil a odepsal FNM celkem 119 pohledávek; ztráta z těchto operací činila celkem 1 219 454 tis. Kč.

III. Shrnutí a vyhodnocení

Kontrola hospodaření FNM s pohledávkami prokázala, že realizace jednotlivých privatizačních rozhodnutí, pro kterou byl FNM zřízen, vykazuje nedostatky, některé pohledávky za privatizovaný majetek se staly nevymahatelné.

FNM vykazuje k 31. 12. 2001 z pohledávek celkem ve výši 13 522 100 tis. Kč pohledávky po lhůtě splatnosti ve výši 7 772 382 tis. Kč, tj. u 57 % z nich. Pohledávky po lhůtě splatnosti z 25 kontrolovaných smluv představují 64 % z celkových pohledávek po lhůtě splatnosti, které k 31. 12. 2001 FNM vykazuje. V těchto kontrolovaných případech uhradili dlužníci k témuž datu v souhrnu pouze 26 % hodnoty kupních cen, tj. 1 702 712 tis. Kč, ačkoliv měly být uhrazeny ve výši 6 663 070 tis. Kč.

FNM při uzavírání smluv nedostatečně využíval zákonných možností k zajištění vymahatelnosti pohledávek, například zástavní právo k majetku do doby jeho úplného splacení, bankovní záruku k zajištění pohledávky, zákaz převodu části nemovitostí či jejich směny.

Kromě nedostatků ve smlouvách se na nízké úspěšnosti vymáhání pohledávek podílejí i dlouhé lhůty soudních a konkursních řízení. Také úbytky majetku u jednotlivých dlužníků snižovaly objem majetku patřícího do konkursní podstaty i do následného vypořádání pohledávek jednotlivých věřitelů přihlášených v konkursním řízení.

Dle § 19 odst. 3 zákona č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, přechází vlastnické právo k věcem z privatizovaného majetku na nabyvatele dnem sjednané účinnosti smlouvy. Úhrada ceny však byla smluvně dojednána v termínu 30 až 90 dnů od nabytí účinnosti smlouvy. Nabyvatel se stal vlastníkem privatizovaného majetku, aniž v některých případech za něj zaplatil, a navíc mnohdy žádal FNM o uzavření dodatků ke smlouvě umožňujících úhradu kupní ceny ve splátkách, případné další odkládání termínů splátek. Pokud nabyvatel za majetek nezaplatil a FNM majetek nebo pohledávky následně zajišťoval, nekontroloval, zda bylo zástavní právo do katastru nemovitostí vloženo. Následné žaloby či výsledky konkursů pak byly i v případě uznání pohledávek fakticky neúspěšné.

Ze 119 pohledávek prodaných, postoupených nebo pro nevymahatelnost odepsaných v letech 1997 až 2002 činila ztráta 1 219 454 tis. Kč.